Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטס ערשיינט
רריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר אסטערדייטש-אונגארן
גאנציקהריג 8 גולדן אסטר. ווע.
האלביקהריג 4 גולדן אסטר. ווע.
פיערטעליקהריג 2 גולדן אסטר. ווע.

פארס אויסלאנד
גאנציקהריג 9 גולד. — קר. אָ. ווע.
האלביקהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. ווע.
פיערטעליקהריג 2 גולד. 25 קר. אָ. ווע.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריריען,
אונד דער פרענומעריצאנס-פרייס
בעגינגט מיט דרייס קאפּיקען דעם
ווייטסטן בלאטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
ווייטצנער בולוואר נומ׳ 39.
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעריי-
אָנס-בעלדער צו ווענדען בעליעבט.

Nr. 130 זעכצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, מאָנטאג כט חשון ה.תרמ״ה. Budapest, 17. November 1884

פאָן דען דייטשען וואהלען.

דיא דייטשען וואהלען ביעטען אין האבסס פערוואהרענעם בילד. וויא ווייר שאָן איינמאל ערוואהנט האבען, עקזיסטירט קיינע פארטייא, וועלכע דיא מאיאָרישאט האטטע, אונד ווענן זיך ניכט צווייא אדער גאר דרייא פארטייען צוזאממענטהון ווערדען, ווירד איהר קיין רעגיערען מאגלך זיין. דיא פארטייא דער פרייזינניגען, דיא געפרכטעטסטען גענגער ביסמארקס, האבען אין דען וואהלען צוואר פעל איינגעבייסס, הנגענען אזט אייגע גיע אונד פיעל גאָהרלכערע פארטייא ענטשטאנדען: דיא זאָציאלדעמאָקראטען גאמלך, וועלכע אין דעם פרי־הערען דייסבטאג דורך 4 אבגעאָרדנעטע פערטרעטען וואָרען, ווערדען עטטע ווענינסטענס 25 מאנן שטארק אין דען דייסבטאג אינגיעהען. (ביא דיעזר גלעגענהייט וואהלען ווייר איינען אנלעבוא־מען אירההם רכטנשטעללען, דער זיך אין אינזערעם יינגסטען בעריכט איבער דיא שטיוואהלען אין בערלין איינגעשלכען האט. ווייר שלאָסען דען בעריכט אינזערער פרייטאג־ניממער דאמיט, דאס פרייזיניגע אונד זאָציאלדעמאָקראטען איין טרעטע אונד שטיבערלייס געשלאָסען האבען. נון דעגען, דעם איזט ניכט גאנץ זאָ. דיא זאָציאלדעמאָקראטען האבען פרייליך איבעראלל. וואָ זיא זיא זעלבסט קיינע איזטיכטען אויף איינען זיעז האטטען, דיא פארטייא דער פרייזיניגען גגען אללע אנדערע פארטייען אונטערשטעטצ, דיא פרייזיניגען אבער האבען עס נירגענדס צו גגענעבען, דאס אחרע געטרייען פיר זאָציאל־דעמאָקראטישע קאנדידאטען שטיממען זאָלל־טען, האבסטענס טהאטען דיא פרייזיניגען זאָ פיעל, דאס זיא ניכט גגען דיא זאָציאל־דעמאָקראטען שטיממטען, אונד אין זאָרכען פאללען ענטהעלטען זיא זיך גאנץ דער אבשטיממונג.)

דיא פרייזיד אבער דען זיעג דער פרייזיניגען אין בערלין איזט איינע זעהר גראסע: עבען זאָ גראס, וויא דיא נעדעגעשלאגענהייט אין דען קרייזען דער שטאדקערשען געטייען. ווידכאוו זאגטע נאך זייגער עריואהלונג, גאָטטלאב: בערלין איזט פאָן דער שטאדט בעוואהרט ״ געבליעבען. אייגען שטאדקער געוואהלט צו האבען. מאן ווירד אויך אונס ניכט מיט פיגגערן צייגען. וויא מאן אויך זייגען צייגט. (שטאדקער איזט גאמלך בייא דער שטיוואהל אין זייגען געוואהלט וואָרדען, אונד צוואר מיט הילפע דער אנגענאגטען ליבעראלען.) שטאדקער איזט דיא שאנדע דייטשלאנדס״ האט־טע איינמאל דער דייטשע קראנפרייזין אין עדלער איינוואהלונג געזאגט. אונד דיא פארטייא, וועלכע שטאדקער געוואהלט האט געגגט זיך עבען דיא פארטייא דעם קראנפרייזען: דיעזע טהאטאכע אללין איזט אין טרויריגער בעזייהן פיר דיא צעפאהרענהייט דער פארטייען אין דייטשלאנד.

אין דייטשלאנד בילדען צוואר דיא אנטיסעמיטען קיינע דייסבטאנפפארטייא. וויא בייא אינס, דאך האט עס מעהרערע אבגעאָרדנעטע געגעבען, וועלכע דיא פערפאללונג אונד פערלייטונג דער יודען צו אהרער הייפטאנגאבע מאכטען, גאנץ זאָ וויא בייא אונס אישטאצ, בעפאָר דיא אנטיסעמיטענפארטייא ענטשטאנדען איזט. דיעזע אבגעאָרדנעטע וואָרען האפפערער שטאָקקער, דיא פרעדיגער אין דער קירכע, דיא פרעסאָרען ״ איאנגער, קרעמער אין בערלין, אין דער בוכהאנדלונג אונד אין דער פרעסע. דיא אנטיסעמיטען אין בערלין האבען אין דען לעצטען יאהרען אין דער אנגעגעבענען אנזאהל אין דער דייטשען ריכסטאג

דאָנעמאַרק. אין יענער צייט זיינען מיר אין אַלטאָנאַ געזעסען אין אייטעל דאַנות. דאָרט עס איז נאָר איין קאַלטער ווינטער געווען. דאָס אין פינפציג יאָהרען זאָ קיין ווינטער איז געווען; מאַן האָט אידן דען שווערען־ווינטער עהרליכען. אַלזאָ האָט דער שווער אַלערווייגען קאָנען אָבערקאָמען, ווייל עס זאָ האָרט געפרוירען איז געווען. מיט איינמאָל אַם סאַבבאַט קאָמט דאָס געשריי: דער שווער קאָמט! איז נאָך פריה מאָרגענס געווען, זיינען נאָך אים בעטט געלעגען, זיינען מיר געבוך אַלדע אויס דען בעטטען געשפרונגען אונד נאָכדיך אונד בלאָס אין דיא שטאָדט געלאָפען אונד טהיילס ביא אַ ספרדים טהיילס ביא אַ בראָגער זיך מאָגען בעלעפען. זאָ זינד ווייר קורצע צייט געזעסען אַלס ענדליך מין פאָטער זכרונו לברכה האָט משתדל געווען אונד ער איז דער ערסטע ווידע געווען, דער זיך ווייערט אין האַמבורג געזעטצט. נאָך אונד נאָך האָט מאַן ווייטער משתדל געווען, דאָס מערערע בעלי בתים זיינען אינס מקום געקאָמען צו וואָהנען. אין יענער צייט האָט מאַן נאָר ווענג שטייער אין דיא שרה געגעבען; אבער מיר דאָ־בען קיין בית הכנסת געהאַבט אין האַמבורג אונד איך נאָר קיינע קיומים געהאַבט, זאָגדערן נור זאָ געזעסען אים גנאָדע דעם ראשה. דיא ווען ווענגען דאָך צוזאַממען געגאַנגען אונד מנינים געמאַכט אין צ׳ממערן זאָ גוט זיא נעבך געקאָנגט האַבען. אָב זאָלבעס דער ראשה טהיילס שאָן געוואָסט, האַבען זיא דאָך דורך דיא פיגער געזעהען, בין עס גייסטליכע האַבען געוואָהר געווארדען. האַבען זיא עס גיכט לידען וואָללען אונד אים געבוך פעריאָנט, האַבען מיר מיסען נאָך אַלטאָנאַ שילען געהען, דיעס האָט איינע צייטלאַנג געוואָהרט, ווענגען מיר נעבוך ווידער אין אינערע שילכער געקראָכען, אַלזאָ איזט עס געווען. דאָס ווייר צו צייטען האַבען מנוחה געהאַבט אונד צו צייטען זענגען מיר ווידער פעריאָנט געוואָרען „בין צו דיעזעס טאָג״, אונד איך פירכטע, דאָס זאָלבעס זאָ ווידען ווערד, זאָ לאַנג מיר אין האַמבורג זענגען אונד זאָ לאַנג דיא בירגעריא אין האַמבורג רעגערען ווערד. המקום ברחמיו יכרוב חסדיו ירחם עלינו״

הייטע נאָך 240 יאָהרען איזט האַמבורג איינע דער מאָסטיגסטען געמיינדען דייטשלאַנדס. זיא בעזיטצט איבער 50 סינאַגאָגען אונד לעהרהייזער. דיא יודען זינד דייך אונד אינגעזעסען אונד צאָהלען צו דען פראָממסטען דעם דייטשען ריכבס. ניכט מינ׳ דער גראָם איזט דיא צאָהל דער יידישען געלעהרטען, אונד נאָר פעלע יודען געהמען איינען פלאַטץ אין דען האָהען אונד האַסטען אַמטערן דער שאַדט איין. ווענן מאַן דיעזעס הייטיגע האַמבורג מיט דעם האַמבורג פאָן פאָר 240 יאָהרען פערגלייכט, וויא עס פריא גליקעל בעשיעבען האָט, דאַנן קאָן מאַן ניכט אומין דאַנקבאַרפולטען הערצענס איינצוריפען: מה גדלו מעשיך הי׳!

פרענומעראַציאָנס־אינלאַדונג.

ווייר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראַנטען, דערען פרענומעראַציאָנס־בעריכט אַם 15־טען נאָיועמבער צו ענדע געהט (וואָס נאָכין דייטליך איין איהרער „אַדרעסס־שליפּעל״ אַנגעצייגט איזט), איהרע פרענומעראַציאָן גיטיגסט צו ערגייזען, דאַמיט דיא ווייטער פערזענדונג דער בלאַטטער קיינע שטאָרונג ערלידט.

נעשעפטסבעריכט.

נעטרייד־נעשעפט. ווייצען וואָר נעסטערן ווענג צו מארקטע געבראַכט, דער פערקויף וואָר מעסיג. 15000 מעטר־צענטנער וואָרדען פערקויפט.

ווייצען: טהיים־ 900 מעטצר׳ 78.8 קילאָ 8.30 נולדען. 1100 מעטצרע׳ 78. קילאָ 8.30 נולדען. — 100 מעטער־צענטנער 78,8 קילאָגראַמס 8.25 נולדען. — 500 מעטצרנט׳ 78. ק. 8.40 נולדען. — פעסטער־באָדען 200 מעטער־צענטנער 76. קילאָ 8.10 נולדען. ווייסענבורגער 200 מעטצרט׳ 76,8 קילאָ 7,02½ נול. — נאָרדאונגאַרישער 100 מעטצרע׳ 78. קילאָ —.8 נולד. (אַללעס פער 3 מאָנאַטע.)

קוקורוזען 6,25—7,30 נולד.

פעסטער שלאַכטפיעה־מאַרקט. בייא דעם אַם 13־טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאַלטענען וואָכענמאַרקטע וואָרדען 1282 שטיק נאָס. אונד 1491 קליין־פיעה צו מאַרקטע געבראַכט. היערפאָן וואָרדען פערקויפט: 19 שטיק שטערע, פער שטיק פאָן 70 ביז 180 נולדען. — 614 אָכסען דאָס פאָר פאָן 170—340 נול׳ 300 קוהע, דאָס פאָר פאָן 130—280 נולד׳ 156 מעלק־קוהע דאָס שטיק פאָן 72—145 נול׳ 88 שטיק ביעסעל, דאָס פאָר פאָן 145—212 נול. — שטיק קעלבער דאָס שטיק פאָן 6—10 נול׳ 1297 שטיק לעמער דאָס פאָר פאָן —.8 —14 נול. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען־פלייש 51—54 נולדען. קוה־פלייש 48 — .51 נולד. קאַלב־פלייש 44—47 נולד. אונד ביעסעל־פלייש 46—.51 נולד.

לאָטטעריעהונג פאָם 12 נאָיועמבער 1884.

העדמאַנשטאַדט	37	12	7	59	71
פראָג	45	55	23	22	67
לעמבערג	38	51	85	45	77

פעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטאָר: מאַקס סאַבאָלטשי.

אַנצייגע.

איך בעעהרע מיך איהנען ערגעבענסט דיא אַנצייגע צו מאַכען. דאָס איך מיר היער אונטער השגחה דעם הרב המ׳ הנ׳ מה׳ יוסף שלמה רייטיגע א״ב דק״ק ספרד, איינע כשר זעלבערויא מיט גראָסטעם קאָמפאָרט ערריכטעט האָבע. איך ווערדע בעשטרעבט זיין דיא אַן מיר גערעכטעטען אויפטראָגע אויפ בעסטע צו בעזאָרגען.

אכטונגספאָלל

ה״ק האַנדל נתן נייוואַלדער

מישקאָלץ, הויפטגאַסע נומ׳ 14.

☛ אַללע גאַסטונגען ווירשטע ווערדען טאָגליך פריש ערצייגט.

קונדמאַכונג.

איך בעעהרע מיך היערמיט ערגעבענסט אַנצייגען, דאָס אין מיינער, וויט איינגעס יאָהרע היער ערריכטעטען כשר זעלבוואַרענ־פאַבריק, אַללע גאַטונגען פאָן זעלבוואַרען, זאָוויא: סאַלאַמי, זעלבפלייש, שפּעק, ווירשטל, גאַנין נאָך דעם נייעסטען יוסטעם ערצייגט ווערדען. צוגלייך ווירד אין מיינער פאַבריק סאַלאַמי מיט גאַנזעל־פעטט, אין נאָך ניכט דאַגעוועזענער אונד אין געשמאַק אונד־בעריטעפעליבער ארטיקעל ערצייגט. — בעצוגלייך בשרות מיינער ערצייגנעסע עלעלבע איך מיר איך נאָכשטעהענדען „כשר״ מהרב האַגין ניי דקהלתנו פה ק״ק סאַטמאַר יע״א הונצו־ווייזען, מיט דעם בעמערקען, דאָס איך מיך וויא ביזהער בעמיהען ווערדע, מיינע געעהרטען קונדען איך דאָס בעסטע צו בעדיענען אונד דיא פרייזע זאָ בילליג אַלס מאָגליך צו בערעכנען.

אכטונגספאָלל

Ignatz Weinberger, Szatmár.

כתב הכשר.

הנני מודיע בזה לאחינו בני ישראל, כי אותן סאַלאַמי, ווירשטל, געזעלכטעס־פלייש, שפעק, הוצאים מתחת יד תחוני והרבני כבוד מו״ר יעקב ווייינבערגער מתושבי פה נ״י, תחת הפירמא „אינגאַטין ווייינבערגער, סאַטמאַר״ בחותם שהם כשרים הנה ולכן יכול וישאל כל איש ישראל אז נפש היפה אשר בינינו לאוכלם, כי המה בוודאי כשרים, כי הוא בעצמו עושה אותם והוא בעצמו לוקח קונה הכשר אשר מבהמות שנשחטו פה מאת הש״ב המומחים דפה ק״ק יע״א. והעושה אותם הוא המוכר הנ״ל הנה הוא צורבא מרבנן וירא שמים מרבים ומחזק בכשרות ועדותו נאמנה מאוד מאוד.

פה סאַטמאַר, יום ג׳ שנכפל בו כי טוב לסדר תולדות תרמ״ד לפ״ק.

הנני המעיד דעיר

בנימין זאב מאנדעלבוים,

דאב״ד דק״ק הנ״ל ומגילו יע״א.

אָפּנער

VICTORIA

ביטטערוואַסער.

דאָס אָפּנער וויקטאָריא־ביטטערוואַסער איזט, בעראַדליך ערוויעזען, דאָס שטאַרקסטע ביטטערוואַסער דער וועלט. עס הילפט אונד ווירקט אין אַללען פאַללען וויא שאָן דיא אַנדערען ביטטערוואַסער פערזאָנען. ווייר ביטטען דיא דאָזיגע ווייטערוואַסער פערזאָנען. נור וויקטאָריא ביטטערוואַסער צו פערלאַנגען, אונד ווענן דער קויפמאַן קיינעס האָט, איזט צו פערזאָלאַסען פאָן אונס צו בעטטעלען.

Die Direktion der Ofner Victoriaquelle Budapest

Badgasse Nr. 1. 5—6

פרוכט- אונד מעדל-פרייז-טאַבעללע.

ווייצען	קוילאָשעס פער דקקאָ	פער 100 קילאָגראַמס
נאָרד־אונגאַרישער	75	7.45— 7.40
„	76	7,55— 7.40
„	77	7.65— 7.60
„	78	7.75— 7.70
„	79	7.85— 7.80
„	80	7.95— 7.90
„	81	—.——.—
		—.——.—
פעסטער־באָדען	75	7,70—7.50
„	76	7.80—7.65
„	77	7,90—7.75
„	78	8.——7.85
„	79	8.10—7.95
„	80	8.20—8.05
„	81	—.——.—
ווייסענבורגער	75	7.70—7.50
„	76	7,80—7,65
„	77	7.90—7.75
„	78	8,——7.85
„	79	8.10—7.95
„	80	8.20—8,05
„	81	—.——.—
טהיים	75	7.80—7.60
„	76	7,90—7.75
„	77	8,——7.85
„	78	8.10—7.95
„	79	8.20—8.05
„	80	8.30—8,15
„	81	—.——.—

פריכטע	קוילאָשעס פער דקקאָ	פער 100 קילאָגראַמס
קאָרן נייע	70—72	7.20—6.95
נעיעס מאַלץ	60	7.90—6.90
„ פיטער	62	6,75—6.40
האַפער	41	6.50—6.20
קוקורוזען באַנאַטער	75	7.——6.95
דעוטשע אנדערער	73	6,95—6,90
הורזע	—	6.50—6.20

	וויצען	פער הערכסט		—.—
	„	פריה־יאָהר		8.25
	„			—.—
	קוקורוזע	יולי־אויגוסט		5.87
	נעיעסע			—.—
	האַפער	פריה־יאָהר		6.68
	„	הערכסט		—.—
	רעפס	אויג־סעפ.		—.—

זאָמען־פרייז פאָן 100 קילאָגראַמס		
	נומער	
דער זאָק	0	16 70
	1	16 20
צו 100	2	15 60
קילאָגראַם	3	14 80
	4	14 30
מיט זאָק	5	13 40
פרייא באַהן	6	12 50
	7	11 80
	8	11 20
	8½	9 60
שפּיריטוס אלטע מעטאָדע פערסטעעט		31 —
„ נייע „ קאַרטאָפעל		28 50

כורז-טאַבעללע פאָם 13. נאָיועמבער

נעלדקורז	fl.	kr.
ווילנער־אַשיג	100	
ריגאַער	5	76
עסטעריי־אונגאַרישע 8 נולדען־נאָלד.		
שטיק	9	71
דייטשע ריישסבאַנקנאָטען	59	95
20 מאַרק־שטיק	11	98
פאַטיר־ווערט	1	25

לאָזע.	fl.	kr.
1854־ער לאָז 4־פּרעצענט־אַשאַפען־לאָזע	125	50
1860־ער „ 4־פּרעצענט	134	50
רעטטיג „ „ האַלבע	142	—
1864־ער לאָז צו 100 נולדען	173	50
רעטטיג „ „ 50 „	172	—
אונגאַרישער פּרעמיען־לאָז צו 100 נולד.	116	25
פרייבורגער־לאָז	116	—
קאָטע דייטשטיינער	41	—
פּרעלאַטען־לאָז	21	30
קרעזיג־לאָז	178	—
קלאַוזענבורג־לאָז	40	25
ראָזענבערגער־פּאַרטיע־לאָז	115	—
אינזבריקער־לאָז	19	—
קעלסיער־לאָז צו 10 נולדען	19	—
ראַטהאַוס־לאָז 20	18	50
אָפּענער־לאָז 40	41	75
פאַלס־לאָז 40	37	25
וויאַרדער־לאָז 10	18	25
פאַלס־לאָז 20	56	—
וואַלענשטיין־לאָז 20	21	75
פּע־לוטעראַנער לאָז 40	50	20

לאָזע	fl.	kr.
פאַנאַלוטי־לאָז צו 20 נולדען	23	50
פריינסטער־לאָז 100 „	128	—
רעטטיג „ 50 „	68	—
וואַלדשטיין־לאָז 20 „	28	25
ווינדישגרעץ 20 „	38	75
ווינדישלאָז 50 „	124	10
אַפּטער־פאָרט קרעזיג־לאָז	—	—
פרעגישע פרעמיען־אַלעלע.	—	—

ווערטה־פּאַפּיערע.	fl.	kr.
אונגאַרישע פאָלדענטלאָזע 6%	123	—
רעטטיג „ „ 4% צו	93	70
אָפּטער־פאָרט־רענטען שטייער פרייא	103	50
אונגאַרישע פאַפּיער־רענטע	89	25
אונגאַרישע זילבערענטלאַסטענען	100	75
פרעמעיער מאַנאַטער	100	—
דונענבערגישע	100	25
אַלאַיזישע	101	25
נאַרמיש	106	50
קראַאַטישע אונד סלאַוואָנישע	100	—
אונגאַרישע אינזענבאַהן־אַלקטיען	143	—
ווייענדרעטס־אַרלאָנס־אַלבראַנאָנען	98	25
פאַסאַדענטעל דער אונגאַרישען באַנקע		
קרעזיג־לאָז 5% פּרעצענט	101	50
דער אונגאַרישען היפּאָטעקען באַנק צו 5% פּרעצענט	101	30
דער אונגאַרישען אַלקטענען באַנק	99	75
קרעזיג־אַוסשאַלט צו 5% פּרעצ.	99	75
דער אָפּט־באַנק 1869 5%	97	75

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteu MAX SZABOLCSI. Budapest, : 1884. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

עלבען טאגע מיטשעלסט סעפאראטצוגעס נאך שראגי אילטען. דיא געפירדען דער צוקער־אפּפּעל־נערע זאמסט דען מאנאזוגען. דיא איגען דיעזוגען פאראטה דאפּפּעל־טען צוקערס ענטהעלטען, וואורדען נעדערגעבראנגט. הינגעגען קאנגטע דיא ראהצוקערפאבריק אונד דער גאנצע פאראטה פאן ראהצוקער געדעטטעט וועדען. דיא פאבריק וואר איך איגע מיליאן גולדען ביא איגער פראגער געזעלשאפט אסעקוראירט. — איך פראגער טעלעגראמס מעלדעט זאבען, דאס דיא גראסטע צוקקערפאבריק באהמען (אין דאנדלעב) דיא עבענפאלס ביא דעזעלבען געזעלשאפט אסעקוראירט וואר, הייטע נאכטס איך בייב דער פלאמען וואורדע. — מערקווירדיגעס צוזאמטס־טרעפפען!

* (דיא כאלערא.) זיט איהרעס איפּטרעטען אין פאריז האט דיא כאלערא נור לאנגזאמע פארטשריטטע געמאכט. הינגעגען פערבייטעט זיא זיך אין זעהר בעאינזוהנגעדער וויזע אין דער אומגעבונג פאן פאריז. ליט מעלדונג איגעס פאריזער בלאטעס אללען פארגעטערען אין לאנדען 187 כאלערא אפאלל פאר־געקאמען זיין. האפּפּענטליך וואורד דיזע זע שרעקענסנאכריכט פאן לאנדאן איס נאך הייטע דיכטגעשטעללט וועדען — אין הייזען מאסגעבענדען קרייזען בעשאפטיגט מאן זיך מיט דעם גراباונען, דיא בודאפעסטער איסטעללונג, וועלכע אים מאי דעס קאמענדען אהרעס ער־אפּפּנעט וועדען זאל, אין פאלגע דעס דראהטע־דען איפּטרעטענס דער כאלערא, צו פּער־שיבען.

* (בי עגען אלס לעבענס־רעט־טערא אין גערייד יידישען פאמיליע.) דאס ווירטסהיז דעס יודען יאנאס ציממער אין גי־באנדאנ (סאבאלטשער קאמיטאט) וואורדע אין דער נאכט דעס 9טען דיעזעס פאן איגעס הייפען דער וועלדערסטען בירשען אובערפאללען. עס וואר לאנגסט מיטטערנאכט פאראבער אונד ציממער וואוסטע, דאס זיין לעבען אונד דאס לעבען זיינער פאמיליע פאן דער ווירטשטאנדסקראפט דער פארציממער־טהירע אבהאנגט. אלס אבער דיא וועלדען געזעללען דיא טהירע מיט אקסטען אונד שטאנגען צו באמבארדיריען בעגאנגען אונד יאנאס ציממער פירכטען מוסטע, דאס דיא טהירע באלד נאכגעבען ווערדע, איילטע ער דורך איגע הינטער־טהירע אין זיינען גארטען. נאהם פאן דארט איגען קארב בייגען. דיא ער, נאכדעם ער זעלבסט דיא פארציממער־טהירע געפּפּענט האטטע, אינטער דיא בורשען שליידערטע. וויא וויגען דער בלוטיגע אונטער דיא געפאהרען וואר, זא פלוכטעטען זיך דיא אי־

ליכען שטערצען אום איהרע ליעבע, אונד עדצאהלטע פאן דען טריבען, וואלקענשווערען מאנען איהרעס ליידעס, אונד דיא וויינטע טראגען דער עראינגערונג אין זייער בריסט אונד לאכטע אונד יובעלטע ווידער, פאן וויינען קיסען בעזעלינס; דענן אללעס ליד וואר יא נון פאריבער — זא מיינטען דיא — אונד פאכאטהאי, דער גלעיכטע פאכאטהאי, נאנען איהר איינגעטהום. ער אבער האטטע זיינען שטאלץ פערגעסען. דיא קאלטע ווידע זיינער מעסיאס־בעשטיממונג וואר וויא איין אונטער אנגענקיסען דאהיי־גשטאלצען, אונד צום ערסטען מאל שיען בי אונבעוואוסט צו אהנען, דאס דער מענש אין אינאכטער נאטיליכיט, הינגעגעבען דען וויסעסטען פריידען דעס הערצענס. ערגריפ־פען פאן דען בעריישענדען געזיהלען דער יוגענד, אונד אהנע צוזאנג שווילגענד אין איהרער וואגגע, גליקליכער איזט אלס אים בעוויסטע איגער עהרפורכטגעבעטגעדען האהיים, אונד אללטע עס זעלבסט דיא איגעס מעסיאס זיין. דיטליך וואורדען איהם אינצווישען דיעזע שליססע נכט, ער דאכטע נכט אן וויגע מעסיאסווערדיג, ער האטטע יא נאנען פערגעסען; שוואמס ער דאך, איין זעלגער באדער, אים מעער דעס ליעבלינגס אונד דיא ווישענדען וואגגען וואערען איהם איבער דעס הייפטע צוזאמטמענגעשלא־גען. עבען זא וועגיג קאם איגעס פאן בייד דער נעדאנקע אין דיא זעעלע, צו וועלכעס צווקקע וואהל צארוקקיס מאכאר איך דאס שיף געלאקט; נעגנז זיא האטטען זיך זיא, וואהטעגן איגאנדער אם הערצען, זיא וואערען איבער־שווענגליך גליקליך, אונד אויסער דעס דיסטערן פלאטע־כען, דאס זיא איינגאהמען, נאב עס פיר זיא קיגע וועלט. דאס מעער אבער אומכרוזטט אונד אומוואנגט זיא, אונד

בערראשטען איגבערבער הילענד אונד יאממערנד נאך אללען ריכטונגען; מאנבע וואורדען פאן דען איפּגעשיכטען בעגנען זא אר־ג צוגערבטען, דאס זיא אינס שפיטאל נאך נירערהאוא געשאפפּט ווער־דען מוסטען. דער יודע אבער אונד זיינע פאמיליע ווארען גערעטטעט. דיא אנגעלעגענהייט בעפיגדעט זיך פאר דעס גיר באגדאגער שטהלריכטטעטע.

* (גאבריעל אזט גיבט.) דיא ביא דען מיסטען אונזע־רער גלייבענסגענאססען הערשענדע, שלעכטע זטטע, אים לעבען איגען אנדערען פארנאמען צו געבריכען אלס דער, וועלכער אים מאטריקעל איגעפראגען איזט. פערהיראטעטע פערגאנגענע יאהע דיעזסטאג צוייא אדמען יידישען פאמיליען אין זאמבאר (באטשבאדראגער קאמיטאט) גראסע אנגענגעהמל בקייטען. דער דאכטיגע שניידער־מיסטער עדיאד נימאנן פערלאבטע נאמליך זיינע טאכטער מיט דעם נעמען פאלאנער איינוואהנער וויללעלם פאללאק. דיא פערקינדיגונג געשאה דיי־מאל אונד עס האבען קיינערליא געוועצלכען הינדערגיסס פאר. דיעגסטאג, דען 11טען דיעזעס, האטטען דיא בריידאוגס שטאטפיגדען זאללען. דיא גאסטע וואדען שאן בייזאמممען, דאס האבציטסמאל וואר פערטיג, אונד דיא בריידע וואדטעטע דעס ערגסטען אינגעבלקקס, אין וועלכעס וא דען בונד מיט דעס מאנגע אהרעס הערצענס שלעסען זאללטע. אבער דיא בריידע דענכט, אונד דער נעמיגדע פראוגס מאריטיס פלאדי לענכט. — דיעזער אין זיינער איינגעגאנגען אלס לאנדעס, אונד זיינעסטע, גערכטס־ארזיראט מאכטע אין דען פאפיערען דעס בריידטאמס דיא ענטדעקקונג, דאסס דאס גע־בריטסציגונס אויף דען נאמען גאבריעל פאל־לאק לייטעטע, אונד ערקלארטע רונדזוגע, דאס ער, דא איין וויללעלם פערקינדעט וואדדע, אים קיגען פריין איגען גאבריעל טריגען לאססען קאנ־גע. פערגעבענס וכטע גין דער בריטיגאס דען בע־גיין צו פדרען, דאס אין דיעזעס אללע וויללעלם אונד נאבריעל איגער אונד דעזזעלבע זיא: דיא בעזיגיזהונג וויללטע דעס געוויסענהאפטען גענגיגדע פראוגס דורכאוס נכט איגלייכטען, עבענזאוגענע ערפאלל האטטע דיא פערוואנדונג דער האבציטסנאסטע, דיא דען גענגיגדע פראוגס באטען, ער מאגע אין דיעזעס פאללע איגע איס־נאהמע מאכען, דא בריטע אונד בריטיגאס אם זונד אונד דיא נאבמאליגען האבציטס־האסטען שוער עפפּענדען וווידען: קוריץ אים דער טרי־אונג וואורדע נכטס — זאוויטט אבער בייכט דיא מאכטפאללקאممענהייט דעס פראוגס דענגאך נכטס. דאס ער איך דאס האבציטסמאהל האטטע פערבעטען קאנגען, דאס וואהל נכטס אין פראי־

ליכער שטיממונג, אבער דאך איפּגעצערט וואורדע. —

* (נאך 116 יאהרען) זיינען דיא פערמעהרונג זא אינגעשטארט פארטווערען ווידר, וויא דאס זייט 10 יאהרען דער פאלל איזט, זא ווירד זיך דיא צאהל דער איינוואהנער־שאפט — זא האט דאס דער בעריהמטע שווייצעריטע שטאטיס־טיקער קומער בערעכנעט — נאך 116 יאה־רען, אלזא אים יאהרע 2000 וויא פאלגט געשטאל־טען: אטאלען ווירד 56,142,968 איינוואהנער האב־בען (יעטצט 28 מיללאגען), פראנקרייך 64,180,400 איינוואהנער (יעטצט 38 מיללאגען), ענגלאנד 142,789,145 איינוואהנער (יעטצט 32 מיללאגען), דייטשלאנד 164,678,076 איינוואהנער (יעטצט 45 מיללאגען) אונד אסטערייך־אונגארן 70,090,508 איינוואהנער (יעטצט 35 מיללאגען). איינגעס ערזיע־הען ווירד ערגאנזאללס אים דיעזער בערעכנונג, דאס דיא פערמעהרונג דער בעפאלקערונג אין דייטשלאנד אונד ענגלאנד דאפּפּעלט זא גראס איזט, וויא ביא אינס אונד אין אטאלען.

* (איין בעיייז.) פאר איינגען טאגען ערהיעלט דער ענגלישע מיניסטער דעס איינגערן אים דער געמינדע קלאפטערווארט אין טאדטעס קינד צוגעשיקט. נאטירליך וואר מאן אים מיט־טערליכען האכסט אנגענעהם אבערראשט, באלד שטעללטע עס זיך אבער הערוס, דאס דיא קלאפטערווארטער דעס מיניסטער איך דיעזער וויזיג קראנקען וואללטען, דאס אים אטע איי־גענבלקליך מיין בעגראבנספּלאטען עקסטערט. דער פּיעראהאיזט נאמליך יינסט איך אנארד־נונג דעס מיניסטערס בין איך וויטערעס געשלאפ־פען וואורדען, דאס פערבאט אבער, דאס „בין איך וויטערעס“ גיעמאנד שטערבען דורפען, האט דער מיניסטער פערמוטהליך צו ערלאססען פערגעסען.

* (איין גטהימליכע רעבע.) צו איינעס מינכענער קיפּפּמאנן קאם אים לייפּ דער פערגאנגענען וואבע דער בעדיענטטעטע איינער קונסטבאקקעריא אונד בראטטע איינען מארב. גע־פיללט מיט דען פיינסטען באקוערקען, דיא דער קיפּפּמאנן צור האבצייט זיינער טאכטער בעשטעללט האבען זאלל. דער קיפּפּמאנן אבער ערקלארטע עגטטערלען, נכטס בעשטעללט צו האבען אונד פאן איינער האבצייט אין זיינעס הויזע נכטס צו וויסען. איינע שטונדע שפאטער בראכטע איינע פרוא אים איינעס בלומענגעשאפּפּט מערדערע מאדטענקראנצע, דיא דערזעלבע קיפּפּמאנן פיר דיא ליבע זיינער פערשטארבענען פרוא בעשטעללט האבען זאלל. דעסמאל וואר עס דיא גאטטין דעס קיפּפּמאנגעס זעלבסט, וועלכע פערזיכערטע, אידר

קלאפּפּטע אנגסטליך אן דיא בלאנקען, אלס וואללע עס דיא גליקליכען עראינגערן, דאס עס דאס שיף נאהער אונד נאהער דעס האפען טראגע, אבער דיא ווליע אויפּגאנ־גענען הארטע עס נכט, בין דער אנקער אים האפען פאן נויפליא הינאבראללטע, גלייכזאם דאס אייזערנע שיקזאל, דאס זיך צווישען זיא ווארף אונד אידר גליק פערהאנגט.

צארוקקיס טראט צו איהנען אונד שפּאר קאלט:

„ווער זינד אין נויפליא, וואהין איך דיך צו בריג־גען, דייגער מוטטער פערשפּאר. מאכע דיך אויף אונד געהע!“ —

„איך אللין?“ פראגטע פאכאטהאי אונגלויבק אהנענד. —

„דוא אللין! ווער זאגטע נאך?“

„דיעזע הייר! מיינע מאמאר.“

„דיינע מאמאר! לאכטע דער גייעכע. „דיא זאלל איך דיר מיטגעבען? בינט דוא פערריקט געוואורדען? דיעזען אונפערגליכליכען שאטען, דיעזע קאסטבאר פערלע, דיא דוא פערלאסלט פאן דיר געוואפען אונד אין דען שטוב גערפּטען, זיא זאלל איך דיר אן דען האלז האנגען? איך גלוביע דאס דוא איין נארר בינט!“ פרוהאהר, מאמאר איזט צו בעססערעס לאאיע בעשטיממט. אלס דיא שקלאווין דיינער הירנלאזען לייגען צו זיין, עס לעבען לייגט אין דיעזער וועלט, דיא שאנחיגען בעססער צו ווערדיגען פער־שטעהען, אלס דיא.“

„ווערע מיר! דוא ווילסט מיך פאן איהר שיידען?“ יאממערטע פאכאטהאי.

„האסט דוא דיך נכט זעלבסט פאן איהר גטשיידען, דוא מאהר? דיעזע דאך צו, אב דיא דייגען שיידבריעף

ליכען שטערצען אום איהרע ליעבע, אונד עדצאהלטע פאן דען טריבען, וואלקענשווערען מאנען איהרעס ליידעס, אונד דיא וויינטע טראגען דער עראינגערונג אין זייער בריסט אונד לאכטע אונד יובעלטע ווידער, פאן וויינען קיסען בעזעלינס; דענן אللעס ליד וואר יא נון פאריבער — זא מיינטען דיא — אונד פאכאטהאי, דער גלייכטע פאכאטהאי, נאנען איהר איינגעטהום. ער אבער האטטע זיינען שטאלץ פערגעסען. דיא קאלטע ווידע זיינער מעסיאס־בעשטיממונג וואר וויא איין אונטער אנגענקיסען דאהיי־גשטאלצען, אונד צום ערסטען מאל שיען בי אונבעוואוסט צו אהנען, דאס דער מענש אין אינאכטער נאטיליכיט, הינגעגעבען דען וויסעסטען פריידען דעס הערצענס. ערגריפ־פען פאן דען בעריישענדען געזיהלען דער יוגענד, אונד אהנע צוזאנג שווילגענד אין איהרער וואגגע, גליקליכער איזט אלס אים בעוויסטע איגער עהרפורכטגעבעטגעדען האהיים, אונד אللטע עס זעלבסט דיא איגעס מעסיאס זיין. דיטליך וואורדען איהם אינצווישען דיעזע שליססע נכט, ער דאכטע נכט אן וויגע מעסיאסווערדיג, ער האטטע יא נאנען פערגעסען; שוואמס ער דאך, איין זעלגער באדער, אים מעער דעס ליעבלינגס אונד דיא ווישענדען וואגגען וואערען איהם איבער דעס הייפטע צוזאممענגעשלא־גען. עבען זא וועגיג קאם איגעס פאן בייד דער נעדאנקע אין דיא זעעלע, צו וועלכעס צווקקע וואהל צארוקקיס מאכאר איך דאס שיף געלאקט; נעגנז זיא האטטען זיך זיא, וואהטעגן איגאנדער אם הערצען, זיא וואערען איבער־שווענגליך גליקליך, אונד אויסער דעס דיסטערן פלאטע־כען, דאס זיא איינגאהמען, נאב עס פיר זיא קיגע וועלט. דאס מעער אבער אומכרוזטט אונד אומוואנגט זיא, אונד

ניכט נאך ביא זיך טראגט. וואס ווילסט דוא נון פאן איהר? דיעזע הערליכע בלומען, דיא דוא שאללן אונד איבערמיטה: פאן דיר געשליידערט, בלוהט נון נכט מעהר פיר דיך!“ —

„איך בעשווארע דיך, מענש!“ ריעף פאכאטהאי פער־צווייפלט, „וואס זאלל איס מאמאר ווידען: וואס האסט דוא מיט איהר פאר? וואהין ווילסט דוא זא בייגגען?“

„וואס געהט דאס דיך אן, איהרעס אבגעשיעדענען מאנן, דער זיא פערשטאבענען פרוא, פאר! אונד נעהע דייגע וועגע, אונד לאס מיך דיא מיינגען געהען!“

„אומענש! גראסליכע! איך נעהע נכט אהנע זיא“ ריעף פאכאטהאי.

„זא ווידער איך דיך הינוויסווערפען לאססען.“ זאגטע דער גייעכע.

מאמאר, דיא ביזהער הפּפּיגע נעווייגט האטטע, ריעף יעטצט האנדערינגענד: „האבט בארמהערציגקייט אונד לאס מיך מיט מייגעס גלייכען מאנן צייהען. נימם מיינען שמוק, ער איזט זעהר פיעל ווערטה! נימם איהן אונד לאס אונס ארם געהען!“

„דוא ווייסט נכט, וואס דוא בעגעהרסט, שאגע מאמאר. דיין שמוק געהערט אהנגעדיעס מיין אונד איך זעהע איהן אלס עגטשאדיגונג פיר מיין פערבראנגטעס שיף אן. דיר אבער ווערדע איך איין זויס גלאנצענדערעס לאאיע בערייטען, אللס דוא מיט דיעזעס וואונדערליכען געוואللען האבען, וועגן דוא בעططעלגד דאס לאנד דורכצייהען מאכטעططס.“ —

(פאר־טעططצונג אللגס.)

וואהנען אים לאנדע פאן 638,314
דיעזען קאנגען שרייבען אונד
לעזען 366,467 אלזא 72 פערצענט. —
עס איז אלזא שטאטיסטיש נאכגעוויזען, דאס
דיא יודען דיא אינטעליגענטעסטע קאנפעסיאן אינ-
נארנס זינד. וויישערע האבסט אינטערעסאנטע
דאטען זינד דיא ענגיגען, וועלכע זיך איין דיא קענ-
נים דער אינגאריישען שפראכע בעצייהען: לוט
דיעזען שפרעכען אינגאריש: פאן דען דאמיש קאט-
האלישען 44 פערצענט. פאן דען גריעכיש-קאטהא-
לישען עטוואס איבער איין האלבעס פערצענט, פאן
דען רעפאָרמיטענא־גסבריגער קאנפ. 21 פערצענט,
פאן דען רעפאָרמיטען העלוי. קאנפ. 94 פערצענט,
פאן דען אינגאריער 94 פערצענט, אונד פאן דען אינ-
ראלטען 55 פערצענט. — דיא יודען אלזא, וועלכע
ערסט זיט 17 יאהרען דורך דאס גזעטץ ין
אנגרקאנגענט זאהנע אינגאריש זינד, זינד אינגאר-
שער אלס דיא אינגעהאריגען דער הערשענדען
רעליגיאן דעס לאנדעס, אינגאריישער אלס דיא
קאטהאליקען, אונד גיר דיא רעפאָרמיטען העל-
וועטישער קאנפעסיאן (דיא רעפאָרמיטען קאנגען
אין פאלגע אידער געדיגען אנצאהל קיים אין
בעטראכט קאמען) איבערפלגלן דיא יודען אים
מאריאיסמס. ווי זינד ווהרהאפטיג בעגיריג,
וואס דיא אנסים מיטען, דיא ערסט אים לויפ דער
יונגסטען אדרעסרעבאטע גענען דיא יודען דען
פאריוארף ערהאבען דאס זיעזע זיך דעם מאדיא-
רענטהום נים נאהערן, דאס גיר איין ג ע-
רינגער בראבטהיל דער יודען
דיא אונגאריש שפראכע שפריכט,
ווי זינד בעגיריג, אב דיא אנטסעמטען דיעזע
וא לינגעשטאפענדע צאהלען איך אלס „אים
זאלדע דער יודען שטעהענד" פערשיין ווערדען?
פאן דער גרענצלאזען שאמלאוזקיט דיעזער הער-
דען איז אבריגענס איך דיס צו עריטערטען.

* (דיא יודען אין אוטאליען.)

עס גיבט קיין לאנד אין איראפא, וא זיך דיא לאנגע
דער יודען זיך אין זא קורצער צייט אונד זא גרינדליך
אומגעוואנדעלט האטטע, וויא דיא לאנגע דער יודען
אין איטאליען. ווידערם נאנץ איטאליען אונטער
דעם גלוקליכען סצעפטער דעס קאנגסהויזעס פאן
סאוויען פעראיינטע אויס. בעזאנדערס ווידערם
דיא וועלטליכע הערשאפט דעס פאפסטעס פער-
נידטעט אונד דאס צור רעוידענצשטאדט דעס קא-
נגס פאן איטאליען געוואָרדען אויס (אונטער קאנג
ווקטאר עמאנועל, פאטער דעס יעטצט רעגירענ-
דען קאנגס אומבערטא) ווידערם אויס איך דען
יודען איטאליענס איין גלוקסשטערן איינגאנגען.
מיט איסנאהמע פראנקרייכס, גענעסען אינזערע
גלויבענסבריידער אין קיינעס שטאאטע דער וועלט

זא אנגעשטארט אונד זא פאללשטאנדיג דיא גלייכ-
בערעכטיגונג מיט דען איבריגען בירגערן דעס לאנ-
דעס, וויא אין איטאליען. דיעס בעוייזען צור גע-
נוגע פאלגענדע דאטען: אין איטאליען, וא קיים
זאפעלע יודען וואהנען אלס אים פעסטער קאמיטאט
אללין, זטעגען אכט (8) יידישע אבגעגרענצטע
אין דער דעפוטרטענ־קאממער אונד צוואר: דיא
הערדען י. מוראנאנאטא, ל. לוצאטא, ע. ארבוב,
ל. ראמאנין, יאקיר י. פינצי, ע. פאדענצא, ה.
פאנגא אונד ה. מאלוואנא. אים סענאט (אבער-
הויז) זיטצען צוויי יידישע מיטגליעדער: פיללא
מאססאריני, דער בעקאנגטע מאלער, וויכטיגר אינד
פיללאזא אונד דער בערוהמטע ריפאלאטס סניאר
אזאק אראטאס, דער אינסט הייפסעקרעטאר דעס
נאפסען מיניסטעריס, נאפסען קאזאר וואר, דעס
אטאליען צים נאפסען טהיילע זינע איינגינג פער-
דאנקט. אין דער לטעראטור, וויסענשאפט אונד
קונסט נעהמען מאנכע יודען דיא האכסטען שטעל-
לונגען אין. מאן דענקע נור, דער פראוריענס דער
אקאדעמיע דער וויסענשאפטען אין מאילאנד אונד
אין יודע, דער בערוהמטע פראפעסאר ג. ר. אס-
קאלי (וואס מאכטע מאן וואהל אין אינגארן דאנז
זאנען, וועגן עמאנד דיא קוהנהייט האטטע, דען
גרענצקען איינשיפרעכען, דאס אן דער שטעללע
דעס גראפען מעלביאר לאנאי צים פראוריענטען
דער אקאדעמיע דער אינגאריישען וויסענשאפטען,
אין יודע גייאהלט יוערדע 69) מעדערע לעהر-
שטעללע אן דען וויסענסטען אינזייערלאשטען אי-
טאליענס זינד פאן יידישען פראפעסארען בע-
זעטצט. ווי גענגען הייר נור דיא בערוהמטעסטען
דיא הערען לוצאטטי, דאנקאנא, אזרעאל ה. בע-
נעטטי ראוא מאפרונא, פיבוני אונד דאוויד לאזי
(דיעזער לעטצטערע אויס גענעראלרט, דער גראפ,
טע דיבטער אטאליענס. אבריגענס אויס דיעס
אייך ביא אונס אין אינגארן דער פאלל, דענן זיט-
דעס אראנז אראני געשטארבען, אויס דער יודע
הערד אזעף קיש אונגארנס גראפ
טער דיבטע.) פיללה האבען דיא איטאליע-
נישען יודען פיעל, יעהר פיעל צור בעפייאונג אונד
איינגונג איטאליענס בייגעטראגען. דער גראפ
דאניעל מאנין, דער פרעהער אלס מיניסטער־פראזי-
דענט דעס קאנגס ווקטאר עמאנועל אונד שפאטער
אלס ריכטאטאר פאן ווענעדיג זא פיעל פיר איטא-
ליענס פרייהייט געטהان האט, וואר דער געבورט
נאך יודע. זיין פינאנצמיניסטער אונד זיינע פאהיג-
סטע שטעטע וואר מוראנאנאטא, אין פראפ-
מער יודע. צווישען דען טאפפערען מאנגערן, דיא
פיר דאס פערעיינטע איטאליען האפפסטען, וואר
איינע גראסע צאהל אינזערער דעלעגירטען אנפ-
ווייר קאנגער אין דורגאנגע דאר־גאנאסטאל,

דער ביא דער שלאכט פאן מיט זעלטענער
איפערזוכטיגונג געקאמפפט האט. — וואס אונס מיט בע-
זאנדערער פריידע ערפילט, איזט דיא טהאטזאכע,
דאס דיא יודען איטאליענס טראטען איהרער בע-
ווייגענסזיגטהען לאנגע יודען זינד, אין
דעס וואהרהייט שאנסטער בערייטונג. דיא געלעגה-
טען מאנגער, דיא זיך פרייהיט גאנגטען, זינד צו
מיסס איך איין דעס גערעכטע דעס טאלמודס אונד
דער יידישען לטעראטור צו הייזע: יא מאנכע יא-
גען גאנגען בעזאנדערס אלס זאלכע הערפאר. ל.
וואהנא איזט איינע דער שאנסטען יידישען געמיינ-
דען דער יזעלט מיט 6 גראפען בתי מדרשים, אין
וועלכען גראפע, יידישע געלעהרטע מרבין תורה
זינד. אין פאריטעהער דיעזער שולען, דער עיסס
פאר איינגען יאהרען געשטארבען איזט, וואר קיין
געיינגער אלס — גראפ קאדלא אלמאזיי.

*(איין גיסטליכער אס גראבע
איינעס יודען.) איזאק פרייעדמאנן. דער
גראפאטער דעס בערוהמטען בודאפעסטער פע-
טהרזיגערס דר. בערנהארד פרייעדמאנן (יוהס
ליכסס בעקאנגט דורך זיין ווייקען אים טיפא
עסלאיער פראצעסס) איזט דיעזער טאגע אין
באטשטאוא (סיליעער קאמיטאט) געשטארבען.
דער טרעפפליכע גרייז וואר אין שטרעבע אר־טהא
דאקטער יודע אונד וואר אין דער גאנצען גענעמ
האבזאבטעס. דער גרייזע פראטעסטאנטיש
גייסטליכער דעס אטעס ליעס ביא דער פאמיליע
דעס פערשטארבענען אנפראגען, אב מאן איהן גע-
שטאטטען וויירד, דעס פאן איהם פערעהרטען מאנגע
אייגיגע אבשיעדסוארטע צוגיפען. מאן וואללטע
דעס אלס וואהרמען יודענפרייד בעקאנגטען גייסט-
ליכען גיכט בעליעבטיגען, אונד זא קאם עס, דאס אס
גראבע דעס פרامممען ר. יצחק פרייעדמאנן נאך
דעס יידישען ראבבינער דער פראטעסטאנטיש
גייסטליכע אייגע לאנגערע רעיע הועלט. ער בע-
ציעהטע דען פערשטארבענען אלס „מיסטער אי-
נעס וואהרהאפט פרامممען אונד עדלליכען יודען,
דורך דעסען הייליגען גיכט זיין גלייבענס
גענאסען, זאנדערן אוך דא גיכטיגיש בעפאל
קריגיג דער גאנצען אומגעבונג אייגען שייערען
פערלוסט עדלططען האט" דער פערשטארבענע
וואר 84 יאהרע אלט.

* (דיא שוראנער צוקקער-
פאבריק) איזט פערגאנגענען פרייטאג צים
גראפען טהייל אין דייב דער פרامممען געוואר-
דען. דעוועלכע וואר דיא גראططע צוקקרפאבריק
דעס לאנדעס אונד בילדעט זיט אייגען יאהרען
דאס אינגעזעהען דער הערען בערנהארד דיישט,
בייזל אונד קאהנער אין דורגאנגע דאס נאך אס

אין ראגאנעס הויזע אויך קאדדעלא שלוגען אין דיע-
זער נאכט אנונס, שרעקען אונד פערצווייפלונג איהרע וואהנ-
שאططע אויף. טראפטאו ראגנען דער נייזיז אס איפער
אומהער, נאכדעם ער זיין געלייבططע קינד אויף דער נאנ-
צען אינזעל האططע זוכען לאططען, אונד וויططע זיך אין
דעס דורططען וולכעראאאר; זיינע קלאגענדע שططמע
פוהר איבער דיא וואططער הין. איין הערצצערططענדער
וועהרלוס. שططע גינגען נאך דער שططאדט. דיא פערططططע
וואהررע ביא אללען איהررען געططططען, ביא פרייططנדי-
גען אונד בעקאנגטען גططططع. אללע קططרططען אطططططط